

ภาวะผู้นำเชิงพุทธของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านตำบลห้วยร่วม อำเภอตงเจริญ จังหวัดพิจิตร

The Buddhist Leadership of Sub-district Headman and Village Headmen of
Huay Ruam Sub-district, Dong Charoen District Phichit Province

พระอธิการธนิต ธรรมสาร (รามโพ)¹, พระเทพปริยัติเมธี² และสมคิด พุ่มทุเรียน³
Phra Athikarn Thanit Thammasaro (Rampho), Phratheppariyatimethi,
and Somkid Phumthurian

Received: March 15, 2020

Revised: April 11, 2020

Accepted: April 12, 2020

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงพุทธกับภาวะผู้นำของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ตำบลห้วยร่วม อำเภอตงเจริญ จังหวัดพิจิตร และ 2. นำเสนอแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ตำบลห้วยร่วม อำเภอตงเจริญ จังหวัดพิจิตรตามหลักพุทธธรรม การศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้วิธีวิจัยแบบผสมวิธี โดยใช้การวิจัยเชิงปริมาณและวิจัยเชิงคุณภาพ โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือประชาชนใน ตำบลห้วยร่วม อำเภอตงเจริญ จังหวัดพิจิตร สุ่มกลุ่มตัวอย่าง จากสูตรของ Taro Yamane ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 356 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่ และค่าร้อยละ หาค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐาน โดยทำการวิเคราะห์สถิติเชิงอนุมานสัมพันธ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 15 รูปหรือคน เพื่อสนับสนุนข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย พบว่า

¹ สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดพิจิตร; Pichit Provincial Office of Buddhism

²⁻³ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครสวรรค์; Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nakhon Sawan Campus

Corresponding Author, e-mail: kaewkaphlh@gmail.com, Tel. 080-5151437

1. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงพุทธกับภาวะผู้นำของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ตำบลห้วยร่วม อำเภอคงเจริญ จังหวัดพิจิตร พบว่า ในภาพรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูง ($r = 0.569^{**}$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านมีความสัมพันธ์เชิงลบและเชิงบวกในระดับต่ำ-สูง

2. แนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ตำบลห้วยร่วม อำเภอคงเจริญ จังหวัดพิจิตร ตามหลักพุทธธรรม ประกอบด้วย ด้านแบบมุ่งเกณฑ์ ควรมีการปฏิบัติงาน โดยยึดระเบียบกฎเกณฑ์เป็นหลักในการทำงานอย่างเคร่งครัดเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย มีการกำหนด นโยบาย เป้าหมาย ทิศทางในการปฏิบัติงาน มีการทำงานตามขั้นตอนแบบแผนที่ได้วางไว้และ ปฏิบัติงานด้วยความรอบคอบระมัดระวังเพื่อป้องกันความผิดพลาดที่อาจจะเกิดขึ้นได้ ด้านแบบมุ่ง งาน ควรมีการกำหนดวางแผนการปฏิบัติงานล่วงหน้า ปฏิบัติงานตามแผนที่กำหนดไว้ มีการลำดับ ความสำคัญของงานที่ทำและมีการติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานเป็นระยะ ด้านแบบมุ่งสัมพันธ์ ควรมีการปฏิบัติต่อประชาชนด้วยความสุภาพ เอาใจใส่ในทุกข์สุขของประชาชนโดยเท่าเทียมกัน ปฏิบัติต่อเพื่อนร่วมงานทุกคนเหมือนญาติพี่น้อง มีลักษณะเป็นมิตรกับทุกคน มีลักษณะเป็นนัก ประสานงานที่ดี และ ด้านแบบมุ่งประสาน ควรสร้างความสามัคคีร่วมมือร่วมใจกันทำงาน มีการ ส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชน มีส่วนร่วมทางความคิด ไม่มีการแบ่งแยก มีความยืดหยุ่นในการ ตัดสินใจ มีวิธีการสร้างขวัญกำลังใจให้กับชาวบ้าน และเป็นประชาธิปไตย

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำเชิงพุทธ, กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน, ภาวะผู้นำของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน

Abstract

The objectives of this study were 1. to Study the relationship between the Buddhist and the leadership of Sub-district headman of Huay Ruam Sub-district, Dong Charoen District, Phichit. And 2. to present the guidelines for the development of Buddhist leadership of Sub-district headman and village headmen of Huay Ruam Sub-district, Dong Charoen District, Phichit According to the dharma. This study was a mixed methods research. In terms of quantitative research, the sample was 356 persons in community of Sub-district headman and village headmen of Huay Ruam Sub-district, Dong Charoen District, Phichit by using Taro Yamane technique. Data were analyzed by using frequency, percentage, mean, and standard deviation. The hypotheses were tested by analyzing the inferential statistics, Peason's Product

Moment Correlation Coefficient. Whereas, qualitative research used in- depth interviews with 15 key informants (monks and people) to support quantitative data using descriptive content analysis techniques.

Results of the Research

1) The relationship between Buddhist Leadership and the leadership of the Sub-district headman and village headmen of Huay Ruam Sub-district, Dong Charoen District, Phichit Province found that Buddhist leadership was found that each aspect of the Buddhist Leadership in overall had relationship to the leadership of the Sub- district headman and village headmen of Huay Ruam Sub- district, Dong Charoen District, Phichit Province with a positively high level ($r = 0.569^{**}$).

2) The approach to develop the Buddhist leadership of the Sub-district headman and village headmen of Huay Ruam Sub-district, Dong Charoen district, Phichit province According to the dharma should proceed as follows: 1) in the aspect of criteria-oriented Style, there should be conducted with strict adherence to the rules and regulations in order to achieve goals, setting up policies, targets, directions for the operation. There were working according to the plan as planned and work carefully to prevent any errors that may occur, 2) in the aspect of dedicated style, there should have a work plan in advance, work in accordance with the plan, a priority of the work done, a follow-up and evaluation of the work periodically, 3) in the aspect of related style, politeness should be treated to the people. Caring for the welfare of people equally, treating all colleagues like relatives, being friendly to everyone and having a good coordinator were treated, and 4) in the aspect of integrated style, unity, cooperation, working together, encouraging people to participate in idea, being without discrimination, being flexible in decision-making, having ways to build morale for the villagers and be democratic should be created.

Keywords: Buddhist leadership, village headman, village headman, leader of village headman

บทนำ

ผู้นำเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการบริหารงานในองค์การจะประสบความสำเร็จหรือล้มเหลวในการดำเนินงานนั้น ปัจจัยสำคัญที่สุดก็คือ ตัวผู้นำ ผู้นำเป็นบุคคลที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการนำครอบครัว ชุมชน สังคม หรือประเทศชาติให้ไปสู่ความเจริญรุ่งเรืองความร่มเย็นเป็นสุข อันเป็นเป้าหมายที่พึงประสงค์ของบุคคลและสังคมทั่วไปเนื่องจากมนุษย์เป็นสัตว์สังคม สังคมมนุษย์กับการปกครอง เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นมาพร้อมกัน เพราะธรรมชาติของมนุษย์เป็นที่ยอมรับกันว่า ตั้งแต่เกิดมีขึ้นบนโลกมนุษย์ก็ได้แสดงสัญชาตญาณของสัตว์สังคมที่ปรารถนาอยู่ร่วมกันเป็นหมู่เป็นพวก เพื่อช่วยอำนวยความสะดวกแก่กัน และปรารถนาความสุขทางใจจากการมีวงสมาคมมากกว่าอยู่ตามลำพังการที่มนุษย์มีสังคมที่ต้องอยู่ร่วมกันนั้นมีความต้องการพื้นฐาน มนุษย์ต้องการแสวงหาปัจจัยสี่ คือ อาหาร เสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม บ้านที่อยู่อาศัยและยารักษาโลกร่วมมือกันแสวงหาจึงมีความสะดวกและปลอดภัยจะต้องมีผู้ดูแลคุ้มครองมีผู้แนะนำสั่งสอนและเป็นแบบอย่างให้ดำเนินชีวิต ตลอดจนเมื่ออยู่ร่วมกันในสังคม ก็ต้องมีผู้นำหรือผู้ปกครอง ที่มีความสามารถในการพัฒนาแก้ไขปัญหาและนำไปสู่จุดหมายที่ดีนั้นได้ ปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันแล้วว่า ในกำรบริหารงานขององค์การนั้นผู้นำ (Leader) เป็นปัจจัยที่สำคัญยิ่งประการหนึ่ง ต่อความสำเร็จขององค์การนั้น ๆ ทั้งนี้เพราะผู้นำ มีภาระหน้าที่และมีความรับผิดชอบโดยตรง ที่จะต้องทำการวางแผน สั่งการ ดูแลให้บุคลากรขององค์การสามารถขับเคลื่อน ปฏิบัติงานต่าง ๆ ให้ประสบความสำเร็จ ปัญหาที่เป็นที่สนใจของนักวิชาการและบุคคลทั่วไปอยู่ตรงที่ว่า “ผู้นำ” จะต้องทำอะไรหรือมีวิธีการทำอะไร จึงทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชาหรือผู้ตามเกิดความผูกพันกับงานแล้ว หมู่ความสามารถและพยายามที่จะทำให้งานสำเร็จด้วยความเต็มใจในการปฏิบัติงานให้สำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ขององค์การ (ติน ปรัชญพฤทธิ, 2543)

องค์ประกอบที่สำคัญของผู้นำก็คือ จรรยาบรรณของผู้นำ หรือของผู้ปกครองในฝูงโค แต่ละฝูงย่อมมีโคที่เป็นผู้นำ และฝูงโคนั้นย่อมเดินตามโคหัวหน้านั้นฉันใด ในหมู่มนุษย์ย่อมต้องมีหัวหน้าเป็นผู้นำหมู่คณะ และหมู่คณะนั้นย่อมดำเนินตามผู้นำของตนฉันนั้น ผู้นำในหมู่มนุษย์เราเรียกกันว่านักปกครอง จะเป็นนักปกครองระดับใดก็ตาม ถือว่ามีหน้าที่เป็นผู้นำสังคมในระดับของตนทั้งสิ้น และจัดว่าเป็นผู้มีอำนาจสูงสุดในสังคมนั้น ๆ อาจนำสังคมของตนให้เจริญก้าวหน้าโดยไม่หยุดยั้งก็ได้ อาจนำสังคมของตนถึงความวิบัติล่มจม ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับมโนธรรมสำนึกความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ถึงนโยบาย และวิธีการที่ผู้นำมาใช้ปกครองหรือบริหารหมู่คณะของตน (พระบุญเรือง เตธมโม, 2559) จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าวข้างต้น ทำให้วิจัยในเรื่อง “ภาวะผู้นำเชิงพุทธของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ตำบลห้วยร่วม อำเภอดงเจริญ จังหวัดพิจิตร” เพื่อนำผล

การศึกษามาใช้เป็นแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ให้มีความรู้ และความเข้าใจ ในการปกครองดูแลประชาชนตามหลักสี่ปฐพีธรรม 7 นำประยุกต์ใช้ในภาวะผู้นำของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ในท้องที่ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น จะแนวทางในการพัฒนากำนันผู้ใหญ่บ้านตำบลห้วยร่วม อำเภอดงเจริญ จังหวัดพิจิตร ซึ่งเป็นการปกครองในระดับท้องที่ และเป็นรากฐานที่สำคัญ ในการปกครองดูแลประชาชนของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ตำบลห้วยร่วม อำเภอดงเจริญ จังหวัดพิจิตร

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงพุทธกับภาวะผู้นำของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ตำบลห้วยร่วม อำเภอดงเจริญ จังหวัดพิจิตร
2. เพื่อนำเสนอแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ตำบลห้วยร่วม อำเภอดงเจริญ จังหวัดพิจิตร ตามหลักพุทธธรรม

สมมติฐานการวิจัย

ผู้นำเชิงพุทธ มีความสัมพันธ์กับภาวะผู้นำของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ตำบลห้วยร่วม อำเภอดงเจริญ จังหวัดพิจิตร

วิธีดำเนินการวิจัย

บทความวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) จากการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยการแจกแบบสอบถาม (Questionnaire) กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 356 ราย จากประชาชนในชุมชนตำบลห้วยร่วม อำเภอดงเจริญ จังหวัดพิจิตร เป็นประชากรในการศึกษา จำนวน 3,188 คน คำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Taro Yamane ใช้ค่าความเชื่อมั่น 95% สุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง วิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) เท่ากับ 0.727 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ สถิติพรรณนาที่ใช้ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานโดยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) และนำผลการวิจัยที่ได้มาตั้งคำถามสำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) จำนวน 15 รูปหรือคน โดยใช้แบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้าง

สรุปผลการวิจัย

1. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงพุทฺธกับภาวะผู้นำของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ตำบลห้วยร่วม อำเภอดงเจริญ จังหวัดพิจิตร โดยการวิเคราะห์เพื่อค้นหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้น ได้แก่ 1) ธัมมัญญุตตา 2) อตฺถัญญุตตา 3) อตฺตัญญุตตา 4) มตฺตัญญุตตา 5) กาลัญญุตตา 6) ปริสฺสัญญุตตา และ 7) ปุคฺคฺลปิโรปรัญญุตตา กับตามแปรตาม ภาวะผู้นำของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ได้แก่ 1) แบบมุ่งเกณฑ์ 2) แบบมุ่งงาน 3) แบบมุ่งสัมพันธ์ และ 4) แบบมุ่งประสาน ผลการวิจัย พบว่า

ตารางที่ 1 ค่าความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงพุทฺธกับภาวะผู้นำของกำนันผู้ใหญ่บ้าน

	ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงพุทฺธกับภาวะผู้นำของกำนันผู้ใหญ่บ้าน				
	Y1	Y2	Y3	Y4	Yรวม
X1	0.431**	-0.237**	0.241**	-0.058**	0.151**
X2	0.723**	-0.051	0.438**	0.097	0.451**
X3	0.751**	0.285**	0.378**	0.241**	0.609**
X4	0.705**	0.225**	0.381**	0.220**	0.563**
X5	0.685**	-0.065	0.478**	0.118*	0.452**
X6	0.583**	0.110*	0.488**	0.229**	0.513**
X7	0.407**	-0.101	0.355**	-0.022	0.234**
รวม	0.833**	0.021	0.531**	0.151**	0.569**

* * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

1.1 ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของกำนันผู้ใหญ่บ้าน แบบมุ่งเกณฑ์ (Y1) กับภาวะผู้นำเชิงพุทฺธ พบว่า ด้านอตฺถัญญุตตา (X2) และ ด้านอตฺตัญญุตตา (X3) ด้านมตฺตัญญุตตา (X4) ด้านกาลัญญุตตา (X5) และ ด้านปริสฺสัญญุตตา (X6) มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูง มีเพียงในด้านธัมมัญญุตตา (X1) และ ด้านปุคฺคฺลปิโรปรัญญุตตา (X7) มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลาง

1.2 ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของกำนันผู้ใหญ่บ้าน แบบมุ่งงาน (Y2) กับภาวะผู้นำเชิงพุทฺธ พบว่า ด้านอตฺถัญญุตตา (X2) มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลาง มีเพียงในด้านธัมมัญญุตตา (X1) ด้านอตฺตัญญุตตา (X3) ด้านมตฺตัญญุตตา (X4) ด้านกาลัญญุตตา (X5) และ ด้านปริสฺสัญญุตตา (X6) และ ด้านปุคฺคฺลปิโรปรัญญุตตา (X7) มีความสัมพันธ์เชิงลบในระดับต่ำ

1.3 ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของกำนันผู้ใหญ่บ้าน แบบมุ่งสัมพันธ์ (Y3) พบว่า ด้านอตฺถัญญุตตา (X2) ด้านธัมมัญญุตตา (X3) ด้านมตฺตัญญุตตา (X4) ด้านกาลัญญุตตา (X5) ด้าน

ปรีสัญญูตา (X6) และ ด้านบุคคลปโรปรัญญูตา (X7) มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลาง มีเพียงในด้านธัมมัญญูตา (X1) มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับต่ำ

1.4 ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แบบมุ่งประสาน (Y4) พบว่า ด้านอตัถัญญูตา (X2) ด้านธัมมัญญูตา (X3) ด้านมัตตัญญูตา (X4) ด้านกาลัญญูตา (X5) ด้านปรีสัญญูตา (X6) และ ด้านบุคคลปโรปรัญญูตา (X7) มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับต่ำ มีเพียงในด้านธัมมัญญูตา (X1) มีความสัมพันธ์เชิงลบในระดับต่ำ

1.5 ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน (Yรวม) โดยภาพรวมกับ ภาวะผู้นำเชิงพุทธ (Xรวม) มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูง ($r = 0.569^{**}$)

เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงพุทธกับภาวะผู้นำของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ตำบลห้วยร่วม อำเภอดงเจริญ จังหวัดพิจิตร พบว่า ภาวะผู้นำเชิงพุทธกับภาวะผู้นำของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ตำบลห้วยร่วม อำเภอดงเจริญ จังหวัดพิจิตร มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูง ($r = 0.569^{**}$) จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

2. แนวทางการบริหารจัดการกลุ่มสัจจะออมทรัพย์ตามหลักธรรมาธรรมในตำบลไผ่ขวาง อำเภอมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร ผลการวิจัย พบว่า

2.1 ด้านแบบมุ่งเกณฑ์ ผู้นำจะต้องรู้คุณสมบัติของตน (อตัถัญญูตา) รู้จักประมาณ รู้จักความพอดี (มัตตัญญูตา) โดยมีการปฏิบัติงานยึดระเบียบกฎเกณฑ์เป็นหลักในการทำงานและยึดกฎ ระเบียบอย่างเคร่งครัดเพื่อให้บรรลุเป้าหมายมีการกำหนดนโยบาย เป้าหมาย ทิศทางในการปฏิบัติงาน ทำงานตามขั้นตอนแบบแผนที่ได้วางไว้และปฏิบัติงานด้วยความรอบคอบระมัดระวังเพื่อป้องกันความผิดพลาดที่อาจจะเกิดขึ้นได้

2.2 ด้านแบบมุ่งงาน ผู้นำจะต้องรู้จักเหตุ (ธัมมัญญูตา) รู้จักตนเอง (อตัถัญญูตา) รู้ประมาณ (มัตตัญญูตา) รู้จุดหมาย (อตัถัญญูตา) รู้จักเวลา (กาลัญญูตา) รู้จักชุมชน รู้จักสังคม (ปรีสัญญูตา) รู้จักบุคคล (บุคคลปโรปรัญญูตา) โดยมีการกำหนดวางแผนการปฏิบัติงานล่วงหน้า ปฏิบัติงานตามแผนที่กำหนดไว้ มีการลำดับความสำคัญของงานที่ทำและมีการติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานเป็นระยะ ผู้นำประเภทนี้ประเมินค่าของประชาชนด้วยการพิจารณาผลงานหรือผลผลิต ทำงานในรูปของคณะกรรมการ การแสดงความกระตือรือร้นในการทำงาน และชอบคิดริเริ่ม ชอบการประเมิน ชอบการแนะนำ ผู้นำแบบนี้ เชื่อว่าการให้รางวัลเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างอิทธิพลต่อคนอื่นละยังเชื่อว่าการลงโทษเป็นมาตรการสำคัญที่จะหยุดยั้งการกระทำที่ไม่สมควรมีความเชื่อมั่นในตนเองสูงและชอบใช้อำนาจ

2.3 ด้านแบบมุ่งสัมพันธ์ ผู้นำจะต้องรู้จักบุคคล (บุคคลโปรปรียญฤตยา) รู้ประเภทของบุคคลที่จะต้องเกี่ยวข้องกับ รู้ว่าควรจะทำปฏิบัติต่อเขาได้ถูกต้องเหมาะสม โดยมีการปฏิบัติต่อประชาชนด้วยความสุภาพ เอาใจใส่ในทุกข์สุขของประชาชนโดยเท่าเทียมกัน ปฏิบัติต่อเพื่อนร่วมงานทุกคนเหมือนเป็นเพื่อนร่วมงานหรือญาติพี่น้องในการทำงานเป็นคนเรียบร้อย ชอบการสนทนา มีลักษณะเป็นมิตรกับทุกคน เป็นกันเอง เห็นใจคนอื่น ไม่โอ้อวดตนเอง ชอบสร้างบรรยากาศในการทำงานให้มีความรู้สึกมั่นคง พยายามลดความขัดแย้ง ไม่ชอบใช้วิธีการลงโทษ ชอบสนับสนุนประชาชนให้มีความเจริญก้าวหน้าในทุกโอกาสและมีลักษณะเป็นนักประสานงานที่ดี

2.4 ด้านแบบมุ่งประสาน ผู้นำจะต้องรู้ชุมชน รู้สังคม (ปรีสัณฤตยา) โดยมีความสามัคคีร่วมมือร่วมใจกันทำงานก็จะได้ผลงานที่ดีมีประสิทธิผลสูง มีการส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางความคิดไม่มีการแบ่งแยก มีความยืดหยุ่นในการตัดสินใจหรือ สั่งการ โดยรับฟังความคิดเห็นของทุกคนประสานงานกับหน่วยงานที่เป็นภาคีเครือข่ายทั้งภายในและภายนอก มีวิธีการสร้างขวัญกำลังใจให้กับชาวบ้านทุกระดับอย่างเป็นกันเอง ให้ความสำคัญกับผู้ร่วมงาน ชอบทำงานเป็นทีม ไม่ห่วงเรื่องอำนาจ กำหนดหน้าที่ ของบุคคลจากความมุ่งหมายอุดมคติ เป้าหมาย และนโยบาย เป็นผู้ประสานความต้องการของแต่ละบุคคลกับเป้าหมายขององค์กร ใช้วิธีการจูงใจทำให้ประชาชนรู้สึกที่ไม่ถูกบีบบังคับ สร้างขวัญและกำลังใจแก่ประชาชน เพื่อความมีประสิทธิภาพของงานจัดเป็นผู้นำแบบอุดมคติ

อภิปรายผลการวิจัย

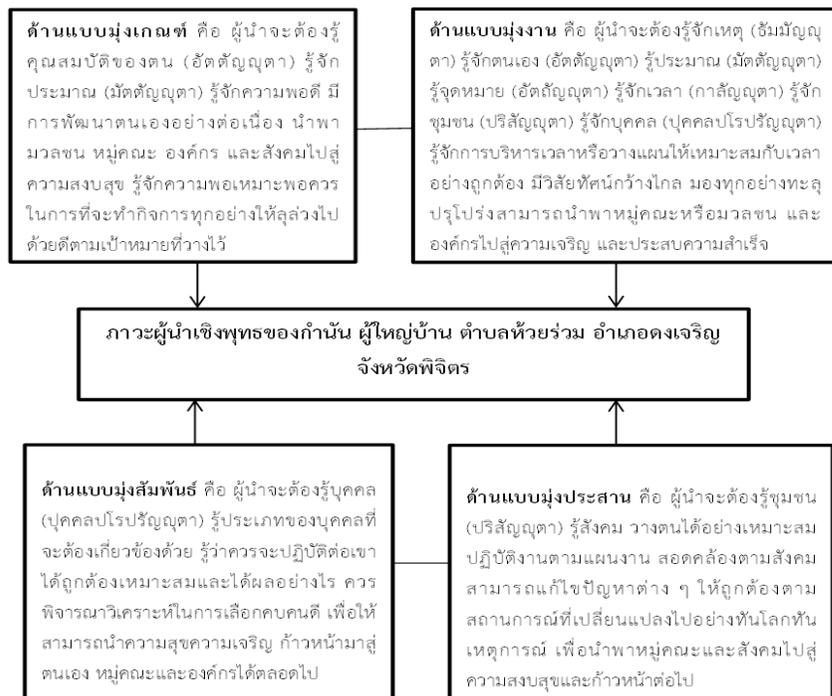
การศึกษาวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงพุทธ คือ อัมมัญญฤตา อตถัญญฤตา อตตัญญฤตา มัตตัญญฤตา กาลัญญฤตา ปรีสัณฤตยา และบุคคลโปรปรียญฤตยา มีความสัมพันธ์กับภาวะผู้นำของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ได้แก่ ผู้นำแบบมุ่งเกณฑ์ ผู้นำแบบมุ่งงาน ผู้นำแบบมุ่งสัมพันธ์ และผู้นำแบบมุ่งประสาน โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.01 โดยมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูง ($r = 0.569^{**}$) ดังนั้นจึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาสุขสันต์ สุขเมธี (ธรรมมา) และคณะ (2560) ได้ศึกษาวิจัย “ภาวะผู้นำตามหลักสัปปุริสธรรมของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลทางขวาง” พบว่า ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำตามหลักสัปปุริสธรรมของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลทางขวาง อำเภอแวงน้อย จังหวัดขอนแก่นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 อำเภอแวงน้อย จังหวัดขอนแก่น เนื่องจากในแต่ละพื้นที่มีปัจจัยที่แตกต่างกันออกไป

แนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงพุทธของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ตำบลห้วยร่วม อำเภอคง เจริญ จังหวัดพิจิตร ตามหลักพุทธธรรม พบว่า 1) ด้านแบบมุ่งเกณฑ์ ควรมีการปฏิบัติงานโดยยึดระเบียบกฎเกณฑ์เป็นหลักในการทำงานอย่างเคร่งครัดเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย มีการกำหนดนโยบายเป้าหมาย ทิศทางในการปฏิบัติงาน มีการทำงานตามขั้นตอนแบบแผนที่ได้วางไว้และปฏิบัติงานด้วยความรอบคอบระมัดระวังเพื่อป้องกันความผิดพลาดที่อาจจะเกิดขึ้นได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของชนกพร เทียมวิไล (2557) ได้ศึกษาวิจัย “ภาวะผู้นำเชิงพุทธสำหรับการบริหารสถานศึกษา” พบว่าผู้บริหารต้องมีความรู้ความเข้าใจในหลักของการบริหาร เพื่อการบริหารสถานศึกษาที่จะเป็นไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ด้วยความสมบูรณ์ และมีประสิทธิภาพ 2) ด้านแบบมุ่งงาน ควรมีการกำหนดวางแผนการปฏิบัติงานล่วงหน้า ปฏิบัติงานตามแผนที่กำหนดไว้ มีการลำดับความสำคัญของงานที่ทำ และมีการติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานเป็นระยะ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาศักดิ์ชัย อภิชาติ (ลีทวาร) (2556) ได้ศึกษาวิจัย “ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารกับสมรรถนะหลักของเทศบาล เมืองบางศรีเมือง ตำบลบางศรีเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี” พบว่า มีแนวความคิดที่สร้างสรรค์ที่ทันสมัยและความกระตือรือร้นเอาจริงเอาจัง ในการทำงานควรปรับวิสัยทัศน์ของตนเองในการตัดสินใจ ควรมีการสร้างบรรยากาศการทำงาน ทุ่มความสามารถในการทำงานและมุ่งมั่นพัฒนาตนเองให้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในงาน งดอคติและตัดสินใจอย่างเป็นธรรม ควรสนับสนุนและช่วยเหลือเพื่อนร่วมทีมคนอื่น ๆ 3) ด้านแบบมุ่งสัมพันธ์ ควรมีการปฏิบัติต่อประชาชนด้วยความสุภาพ เอาใจใส่ในทุกข์สุขของประชาชนโดยเท่าเทียมกัน ปฏิบัติต่อเพื่อนร่วมงานทุกคนเหมือนญาติพี่น้อง มีลักษณะเป็นมิตรกับทุกคน มีลักษณะเป็นนักประสานงานที่ดี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพัชรพร พิพัฒน์พงศกร (2555) ได้ศึกษาวิจัย “ภาวะผู้นำตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์” พบว่าการสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและในการบริหารงานบุคคลควรใช้วิธีการจูงใจบุคลากรให้ปฏิบัติงานตามที่มอบหมายมากกว่าสั่งการควรใช้วิธีการสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่หลากหลายอย่างสร้างสรรค์ 4) แบบมุ่งประสาน ควรสร้างความสามัคคีร่วมมือร่วมใจกันทำงาน มีการส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชน มีส่วนร่วมทางความคิด ไม่มีการแบ่งแยก มีความยืดหยุ่นในการตัดสินใจ มีวิธีการสร้างขวัญกำลังใจให้กับชาวบ้าน และเป็นประชาธิปไตย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระปรล จันทโก (ปรอม) (2555) ได้ศึกษาวิจัย “การศึกษาวิเคราะห์แนวคิดภาวะผู้นำในพระพุทธศาสนาเถรวาท” พบว่า ผู้นำครอบครัวต้องมีวิสัยทัศน์เป็นนักจัดการทรัพยากรและปัญหาในครอบครัวฉลาดหลักแหลมในการนำพาครอบครัวไปสู่ความมั่นคง มีความอดทนอดกลั้นเป็นหลักในการดำรงชีวิตครอบครัว ทำตัวเป็นกัลยาณมิตรยึดความถูกต้องส่วนผู้นำรัฐ ต้องดำรงตนด้วย

ทศพิธราชธรรมเป็นที่ตั้ง ใส่ใจดูแลรัฐสวัสดิการของประชาชนอย่างทั่วถึงตามหลักราชสังคหธรรม และให้การคุ้มครองประชาชนตรวจตราทุกข์สุขอย่างสม่ำเสมอ

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัยในครั้งนี้ ทำให้ให้ทราบถึงหลักภาวะผู้นำเชิงพุทธในด้านเข้าถึง ปัญหา (อัมมัญญาตา) ด้านรู้ถึงผลที่ได้ (อัตถัญญาตา) ด้านความเชื่อมั่นในตนเอง (อัตถัญญาตา) ด้านความประมาณ (มัตถัญญาตา) ด้านการจัดสรรเวลา (กาลัญญาตา) ด้านเรียนรู้ชุมชน (ปริสัญญาตา) และ ด้านเรียนรู้ใจคน (ปุคคัลโปปรัญญาตา) มีผลต่อภาวะผู้นำกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อันประกอบด้วย 1) ผู้นำแบบ มุ่งเกณฑ์ 2) ผู้นำแบบมุ่งงาน 3) ผู้นำแบบมุ่งสัมพันธ์ 4) ผู้นำแบบมุ่งประสาน อันสามารถนำไปประยุกต์ใช้ เพื่อให้เกิดภาวะผู้นำเชิงพุทธของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ตำบลห้วยร่วม อำเภอดงเจริญ จังหวัดพิจิตร ตลอดจนข้อเสนอแนะ จะนำไปสู่การปรับปรุง การสร้างเสริม การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงพุทธของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ตำบลห้วยร่วม อำเภอดงเจริญ จังหวัดพิจิตรต่อไป รายละเอียดดังนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

ภาวะผู้นำเชิงพุทธของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ตำบลห้วยร่วม อำเภอคงเจริญ จังหวัดพิจิตร ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ ดังนี้

1) แบบมุ่งเกณฑ์ ผู้นำจะต้องรู้จักคุณสมบัติของตนเองเชื่อมั่นในตนเอง (อัตตัญญา) รู้จักประมาณ (มัตตัญญา) โดยมีการปฏิบัติงานยึดระเบียบกฎเกณฑ์เป็นหลักในการทำงานและยึดกฎระเบียบอย่างเคร่งครัดเพื่อให้บรรลุเป้าหมายมีการกำหนดนโยบาย เป้าหมาย ทิศทางในการปฏิบัติงาน ทำงานตามขั้นตอนแบบแผนที่ได้วางไว้ และปฏิบัติงานด้วยความรอบคอบระมัดระวัง เพื่อป้องกันความผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้นได้

2) แบบมุ่งงาน ผู้นำจะต้องรู้จักเหตุ (ธัมมัญญา) รู้จักตนเอง (อัตตัญญา) รู้ประมาณ (มัตตัญญา) รู้จุดหมาย (อัตถัญญา) รู้จักเวลา (กาลัญญา) รู้จักชุมชน (ปริสสัยญา) รู้จักบุคคล (บุคคลปริชญญา) โดยมีการกำหนดวางแผนการปฏิบัติงานล่วงหน้า มีปฏิบัติงานตามแผนที่กำหนดไว้ มีการลำดับความสำคัญของงานที่ทำ และมีการติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานเป็นระยะ

3) แบบมุ่งสัมพันธ์ ผู้นำจะต้องรู้จักบุคคลเรียนรู้ใจคน (บุคคลปริชญญา) รู้ประเภทของบุคคลที่จะต้องเกี่ยวข้องกับ รู้ว่าควรปฏิบัติต่อเขาได้ถูกต้องเหมาะสม โดยมีการปฏิบัติต่อประชาชนด้วยความสุภาพ เอาใจใส่ในทุกข์สุขของประชาชนโดยเท่าเทียมกัน ปฏิบัติต่อเพื่อนร่วมงานทุกคนเหมือนเป็นเพื่อนร่วมงานหรือญาติพี่น้อง มีลักษณะเป็นมิตรกับทุกคน มีลักษณะเป็นนักประสานงานที่ดี

4) แบบมุ่งประสาน ผู้นำจะต้องรู้เรียนรู้ชุมชน (ปริสสัยญา) โดยมีความสามัคคีร่วมมือร่วมใจกันทำงานก็จะได้ผลงานที่ดีมีประสิทธิผลสูง มีการส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชน มีส่วนร่วมทางความคิดไม่มีการแบ่งแยก มีความยืดหยุ่นในการตัดสินใจหรือสั่งการ มีวิธีการสร้างขวัญกำลังใจให้กับชาวบ้านทำให้กลายเป็นชุมชนที่มีผู้นำที่มีคุณภาพ มีวิสัยทัศน์ และมีประสิทธิภาพเป็นประชาธิปไตย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

อำเภอควรเข้ามาสนับสนุนงบประมาณ กำลังคน และส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในจัดกิจกรรมในหมู่บ้าน ให้กับกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน

ข้อเสนอแนะในการนำวิจัยไปใช้ประโยชน์

อำเภอควรเข้าเข้ามาร่วมจัดหาสรรวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ จัดสรรบุคลากรและสิ่งอำนวยความสะดวก ให้กับกำนัน ผู้ใหญ่บ้านให้เข้าช่วยเหลือลูกบ้านได้ทันถ้วนที่หรือสามารถนำมาจัดกิจกรรมได้อย่างครบถ้วน และเข้ามาร่วมจัดการประชุมประจำเดือนของทุกเดือน เพื่อให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นและเสนอแนะ ในกิจกรรมต่าง ๆ ของหมู่บ้าน โดยให้ทุกครัวเรือนได้ร่วมแสดงความคิดเห็น

เอกสารอ้างอิง

- ชนกพร เทียมวิไล. (2557). *ภาวะผู้นำเชิงพุทธสำหรับการบริหารสถานศึกษา*. (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ติน ปรัชญพฤทธิ. (2543). *ภาวะผู้นำและการมีส่วนร่วมมนุษย์ในองค์กร*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช.
- พระบุญเรือง เตธมโม. (2559). *การศึกษาเชิงวิเคราะห์ภาวะผู้นำในพระพุทธศาสนา: ศึกษาเฉพาะกรณีแก้ปัญหาของพระพุทธเจ้า*. (วิทยานิพนธ์ศาสนาสตรมหาบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมกุฏราชวิทยาลัย.
- พระปรีล จันทโก (ปรอม). (2555). *การศึกษาวิเคราะห์แนวคิดภาวะผู้นำในพระพุทธศาสนาเถรวาท*. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด.
- พระมหาศักดิ์ชัย อภิชาโต (สีทหาร). (2556). *ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารกับสมรรถนะหลักของเทศบาล เมืองบางศรีเมือง ตำบลบางศรีเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี*. (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พัชรพร พิพัฒน์พงศกร. (2555). *ภาวะผู้นำตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์*. (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สุขสันต์ สุขเมธี (ธรรมมา) และคณะ. (2560). *ภาวะผู้นำตามหลักสัปปุริสธรรมของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลทางขวาง อำเภอแวงน้อย จังหวัดขอนแก่น*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 6(2) (ฉบับพิเศษ).